

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3

Fylke: Vestfold

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Bounlanes.

Emne: Bognes

Bygdelag:

Oppskr. av: Nod, H. Haller

Gard: Haller

(adresse): Halle pr. Lørvik

G.nr. 13 Br.nr. 4

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- 1) Er bognestein og å bognes. Ordets heim kjennes ikkje.
- 2) Nest bognestein er kunststein, & aldri tid bruktes bognes, som man for en stor del fant i jorden og senere også skifferstein, som man fikk annesteds fra. For bognesbrudd i bygden finnes ikkje.
- 3) Alle redskaper blir først slipt på slipestein og etterpå brynt med bognestein; men for å få riktig fin egg går man dem over med en fin sene.
- 4) Har aldri hørt forteller at gjær o. l. blir brynt med hammer. At den runde slipestein har vore brukt i lange tider vidner de mange utslitte slipesteiner om, som jeg har funnet her på gården. Har aldri hørt om husedgjær.
- 5) ikkje annesteds enn anført nummer 3, den lille sene til finere redskap. Når slatten foregår langt fra husene høyrer det nok, at man høyrer med en liten slipestein, for det vilfeldt at man skulde steinhugger eller lignende.
- 6) Det almindelige den tid alt blev slått med gjær var å sliper morgun og middag
- 7) Det almindelige til å skjorte gjær med etter slipingen er tvastikker; enda fabrikkstikker

2
påsvovls en gjæresubstans blandet med fin sand,
eller allehellet hjemmegjorte, som gjøres av gammel
morken og markslukket iik. Dette for et når
gjæen blir sløv, kan der hørs på vann og fin
sand, som ved strykningen bønges inn i fjørens
og over langres, inn om stikken er glatt.

Man setter gjæret med den over ender i
bakken, tar venstre arm om ovret og mot
gjæen og tar høyden om bakken på denne frem-
over mot odden. Man begynner så å strykes
fra odden og fører herunder høyden tilbake
langs bakken til kjæet (den vinkel på gjæen
som går op på ovret og festes til dette) Det
strykes frem- og nedover gjæen på annenveit siden.

8) For å få slipt ordentlig må man ta gjæen
av ovret. Man holdes gjæen med eggen mot seg,
og steinen swinges mot eggen.

9) I hovedsaken besvart nummer 7. Sputtoro har
jeg ikke sett, men det bruktes til å slå grøset
mellom steiner og stubber.

10) Bognestiva. Den var av lær med stropp til å
senge på livremmen eller bakseselen baker.

11) Ukjent.

12) Svovels nummer 10.

13) Man fukter bognet med vann eller spytt på det.

14) Slipesgrunt som samler seg i vannkuffen nummer
slipesteinen kaltes slipesyner. Det var fint til strykstikken.

Spørsmålene 15-20 har jeg ikke hørt, fotellinges
eller overhøringes om.

Kolle 13 februar 1947.

Karl H. Halle.